

ZAGREBAČKA
BURZA

Zagreb Stock Exchange

Trgovinski priručnik

Zagreb, studeni 2023.

Sadržaj:

1	Uvod.....	1
2	Vrijeme trgovanja i trajanje pojedinih faza trgovine	1
2.1	Modalitet kontinuirane trgovine	1
2.2	Modalitet trgovine za niskolikvidne dionice.....	2
2.3	Modalitet kontinuiranih dražbi.....	2
2.4	Blok transakcije.....	2
2.5	Vrijeme trajanja dražbe uravnoteženja i produljene dražbe	2
2.6	Modalitet kontinuirane trgovine	3
2.7	Modalitet trgovine za niskolikvidne dionice.....	3
3	Kriteriji likvidnosti za razvrstavanje dionica u modalitet kontinuirane trgovine i modalitet trgovine za niskolikvidne dionice.....	3
3.1	Novouvrštene dionice ili dionice koje se primaju u trgovinu na Progress tržište.....	4
3.2	Periodička provjera kriterija likvidnosti.....	4
3.3	Ubrzani prelazak u modalitet kontinuirane trgovine	4
4	Dražba uravnoteženja	5
4.1	Kriterij likvidnosti.....	5
4.2	Iznosi limita.....	5
4.2.1	Dionice i udjeli ETF-ova.....	5
4.2.2	Obveznice, komercijalni i trezorski zapisi	6
4.3	Referentna cijena	6
5	Nalog sa skrivenom količinom	7
6	Režim pomaka cijene	7
7	Kratka prodaja	9
8	Oznaka vrste računa i broj računa za namiru	9
8.1	Način unosa vrste računa i računa za namiru.....	9
8.2	Izmjena podataka	9
9	Dostava identifikatora relevantnih strana u nalogima	10
10	Blok-transakcije.....	10
10.1	Dogovorene transakcije.....	10
10.2	Minimalna veličina blok-transakcija	10
10.3	Datum namire.....	10
11	Maksimalni broj naloga	11
12	Kontrole prije trgovanja.....	11

12.1	Raspon cijene.....	11
12.2	Maksimalna vrijednost i maksimalna količina naloga	11
12.2.1	Dionice	11
12.2.2	Udjeli ETF-ova	12
12.2.3	Obveznice, komercijalni i trezorski zapisi	12
13	Način obavještavanja o nalogima najavljenim u Cross Request-u	13
14	Primjena mehanizma za otkazivanje naloga na zahtjev sustava poravnanja	13
14.1	Uvjeti za korištenje <i>Kill switch</i> mehanizma	13
14.2	Uvjeti za prestanak korištenje <i>Kill switch</i> mehanizma.....	14
14.3	Funkcionalni opis <i>Kill switch</i> mehanizma	14
14.3.1	Pokretanje <i>Kill switch</i> mehanizma.....	14
14.3.2	Prestanak korištenja <i>Kill switch</i> mehanizma.....	14
14.4	Način i rokovi obavještavanja	14
14.5	Način i rokovi obavještavanja Agencije	14
15	Prijelazne i završne odredbe	14
16	Privitak 1: Dostava skraćenih oznaka članova	15
1	Identifikacija subjekta koji je podnio nalog.....	15
2	Identifikacijska oznaka klijenta.....	15
3	Skraćene identifikacijske oznake klijenata	16
4	Odluka o ulaganju unutar društva	16
5	Izvršenje u okviru društva	16
6	Skraćene oznake odluka o ulaganju/izvršenju.....	17
7	Rok dostave informacija o skraćenim oznakama	17

1 Uvod

Na temelju odredbe članka 4. st. 1. Pravila Burze (dalje: Pravila), ovim se Priručnikom uređuje sljedeće:

- Vrijeme trgovanja i trajanje pojedinih faza trgovine;
- Vrijeme trajanja dražbe uravnoteženja;
- Kriteriji likvidnosti za razvrstavanje dionica u modalitet kontinuirane trgovine i modalitet trgovine za niskolikvidne dionice;
- Iznosi limita za pokretanje dražbe uravnoteženja;
- Parametri vezani uz naloge sa skrivenom količinom;
- Režim pomaka cijene;
- Način unosa oznake vrste računa;
- Dostava identifikatora relevantnih strana u nalogima;
- Veličina blok-transakcija;
- Kontrole prije trgovanja;
- Način obavještanja o nalogima najavljenima u Cross Request-u.

2 Vrijeme trgovanja i trajanje pojedinih faza trgovine

Na temelju odredbe članka 164. st. 1., članka 167. st. 3 i članka 200. st. 2. Pravila, Burza određuje vrijeme trgovanja i odvijanje pojedinih vrsta trgovine, te trajanje pojedine faze trgovine u modalitetu kontinuirane trgovine i modalitetu trgovine za niskolikvidne dionice.

2.1 Modalitet kontinuirane trgovine

Tablica 1. Vrijeme odvijanja pojedinih faza trgovine u modalitetu kontinuirane trgovine.

Faza	Trajanje
Faza pred-trgovanja	08:00 - 09:00
Glavna faza trgovanja:	
Dražba otvaranja	09:00 - 09:30 ¹
Kontinuirana trgovina	09:30 ² - 12:00
Unutardnevna dražba	12:00 -12:10 ¹
Kontinuirana trgovina	12:10 ² - 15:55
Dražba zatvaranja	15:55 - 16:00 ¹
Faza post-trgovanja	16:00 ² - 16:25

1---najraniji završetak zbog varijabilnog završetka dražbe otvaranja, unutardnevne dražbe i dražbe zatvaranja, koji može iznositi najviše 15 sekundi. Varijabilni završetak se određuje posebno za svaki instrument pomoću generatora slučajnih brojeva.

2---najraniji početak

2.2 Modalitet trgovine za niskolikvidne dionice

Tablica 2. Vrijeme odvijanja pojedinih faza trgovine u modalitetu trgovine za niskolikvidne dionice.

Faza	Trajanje
Faza pred-trgovanja	08:00 - 09:00
Glavna faza trgovanja:	
Dražba otvaranja	09:00 - 11:00 ¹
Kontinuirana trgovina	11:00 ² - 12:00
Unutardnevna dražba	12:00 - 14:00 ¹
Kontinuirana trgovina	14:00 ² - 15:00
Dražba zatvaranja	15:00 - 16:00 ¹
Faza post-trgovanja	16:00 ² - 16:25

1---najraniji završetak (zbog varijabilnog završetka dražbe koji može iznositi najviše 15 sekundi. Varijabilni završetak se određuje posebno za svaki instrument pomoću generatora slučajnih brojeva).

2---najraniji početak

2.3 Modalitet kontinuiranih dražbi

Tablica 3. Vrijeme odvijanja pojedinih faza trgovine u modalitetu kontinuiranih dražbi.

Faza	Trajanje
Faza pred-trgovanja	08:00 - 09:00
Glavna faza trgovanja	09:00 - 16:00
Faza post-trgovanja	16:00 - 16:25

Maksimalno vrijeme trajanja faze prikupljanja ponuda iznosi 30 sekundi od trenutka kada održavatelj tržišta unese ponudu.

2.4 Blok transakcije

Blok-transakcije mogu se sklapati svakog trgovinskog dana u vremenu od 08:00 do 16:00 sati.

2.5 Vrijeme trajanja dražbe uravnoteženja i produljene dražbe

Na temelju odredbe članka 211. st. 3. Pravila, Burza određuje vrijeme trajanja dražbe uravnoteženja i produljene dražbe.

2.6 Modalitet kontinuirane trgovine

Tablica 4. Vrijeme trajanja dražbe uravnoteženja i produljene dražbe u modalitetu kontinuirane trgovine za pojedinu vrstu financijskih instrumenata.

Financijski instrument	Dražba uravnoteženja	Produljena dražba
Dionice	5 min + varijabilni završetak (najviše 15 sekundi)	Između 5 i 10 min ¹
Udjeli ETF-a		
Obveznice, komercijalni i trezorski zapisi		

- 1 – može završiti ranije, u trenutku kada knjiga naloga više ne bude ukrižana, osim u slučaju produljene dražbe pokrenute iz unutardnevne dražbe i dražbe zatvaranja;
- prvi dan trgovine s novom količinom dionica proizašlih iz korporativne akcije spajanja ili podjele dionica produljena dražba će trajati između 110 i 120 minuta, a najdulje do 16:25.

Ukoliko dođe do pokretanja dražbe uravnoteženja neposredno prije unutardnevne dražbe ili dražbe zatvaranja, dražba uravnoteženja će se automatski prekinuti kada nastupi unutardnevna dražba ili dražba zatvaranja, te ponovno početi po završetku unutardnevne dražbe ili dražbe zatvaranja ako je indikativna cijena izvan definiranih dinamičkih, odnosno statičkih limita.

2.7 Modalitet trgovine za niskolikvidne dionice

Tablica 5. Vrijeme trajanja dražbe uravnoteženja i produljene dražbe u modalitetu trgovine za niskolikvidne dionice.

Financijski instrument	Dražba uravnoteženja	Produljena dražba
Dionice	15 min + varijabilni završetak (najviše 15 sekundi)	Pokrenuta tijekom: <ul style="list-style-type: none"> • dražbe otvaranja završava između 11:25 i 11:30 • u svim ostalim slučajevima završava između 16:16 i 16:25

3 Kriteriji likvidnosti za razvrstavanje dionica u modalitet kontinuirane trgovine i modalitet trgovine za niskolikvidne dionice

Na temelju odredbe članka 208. st. 3. Pravila, Burza određuje brojčane kriterije za razvrstavanje dionica za trgovanje u modalitet kontinuirane trgovine i modalitet trgovine za niskolikvidne dionice te brojčane kriterije za ubrzani prijelaz u modalitet kontinuirane trgovine.

U modalitetu kontinuirane trgovine uvijek se trguje dionicama uvrštenim na Vodeće tržište ili Službeno tržište, dionicama za koje postoji sklopljen ugovor o obavljanju poslova održavatelja tržišta između Burze i člana i dionicama uključenim u indeks CROBEX® ili drugi indeks Burze te udjelima ETF-ova.

U modalitetu trgovine za niskolikvidne dionice može se trgovati samo dionicama.

3.1 Novouvrštene dionice ili dionice koje se primaju u trgovinu na Progress tržište

Za potrebe ovog Priručnika, prvim uvrštenjem dionice za trgovanje na uređenom tržištu smatra se ako dionica:

- (a) prije toga nije bila uvrštena za trgovanje na uređenom tržištu;
- (b) prije toga bila je uvrštena za trgovanje na uređenom tržištu, ali je isključena iz trgovanja na svim uređenim tržištima na kojima je bila uvrštena.

Dionice koje se prvi put uvrštavaju na uređeno tržište ili primaju u trgovinu na Progress tržište trguju se u modalitetu kontinuirane trgovine.

3.2 Periodička provjera kriterija likvidnosti

Dionice koje u šestomjesečnom razdoblju ostvare prosječno najmanje jednu transakciju dnevno ili imaju prosječni dnevni promet najmanje 2.000,00 EUR trguju se u modalitetu kontinuirane trgovine.

Ostale dionice smatraju se manje likvidnim dionicama i trguju se u modalitetu trgovine za niskolikvidne dionice.

Prilikom izračuna prosječnog dnevnog prometa i broja transakcija iz izračuna se izuzimaju blok-transakcije i OTC transakcije.

Burza će svakog prvog petka u polugodištu na svojim internetskim stranicama objaviti popis dionica kojima će se trgovati u pojedinom modalitetu trgovine. Trgovina dionicama u navedenim modalitetima trgovine započet će sljedeći trgovinski dan nakon objavljivanja popisa.

3.3 Ubrzani prelazak u modalitet kontinuirane trgovine

Dionica koja u trgovinskom tjednu ostvari promet od najmanje 70.000,00 EUR te ostvari najmanje jednu transakciju dnevno i najmanje 15 transakcija u tjednu prebacit će se iz modaliteta trgovine za niskolikvidne dionice u modalitet kontinuirane trgovine.

Prilikom izračuna prosječnog dnevnog prometa i broja transakcija iz izračuna se izuzimaju blok-transakcije i OTC transakcije.

Burza će na kraju trgovinskog tjedna nakon završetka trgovine na svojim internetskim stranicama objaviti informaciju ako je koja dionica zadovoljila uvjete za ubrzani prelazak u modalitet kontinuirane trgovine. Trgovina dionicama u modalitetu kontinuirane trgovine započet će prvog sljedećeg trgovinskog dana nakon objave na internetskim stranicama.

4 Dražba uravnoteženja

Mehanizam dražbe uravnoteženja koristi se u trgovini dionicama, udjelima ETF-ova, obveznicama, komercijalnim i trezorskim zapisima.

Na temelju odredbe članka 211. st. 3. Pravila, Burza određuje dinamičke i statičke limite za pokretanje dražbe uravnoteženja na temelju kriterija likvidnosti i/ili tržišta na koje je dionica, odnosno udjel ETF-a uvršten.

4.1 Kriterij likvidnosti

Pri definiranju kriterija za primjenu mehanizma dražbe uravnoteženja, dionice i udjeli ETF-ova se razvrstavaju u tri razreda po kriteriju likvidnosti, uzimajući u obzir broj trgovinskih dana i prosječan dnevni promet u zadnjih 6 (šest) mjeseci.

Prilikom izračuna prosječnog dnevnog prometa iz izračuna se izuzimaju blok-transakcije i OTC transakcije.

Razredi likvidnosti su sljedeći:

1. razred – za dionice i udjele ETF-ova kojima se trgovalo 75% trgovinskih dana i imaju prosječan dnevni promet veći od 15.000,00 EUR;
2. razred – za dionice i udjele ETF-ova kojima se trgovalo 50% trgovinskih dana i imaju prosječan dnevni promet veći od 7.000,00 EUR;
3. razred – ostale dionice i udjele ETF-ova.

Ako dionice ili udjeli ETF-a ispunjavaju uvjet broja trgovinskih dana, a ne ispunjavaju uvjet prosječnog dnevnog prometa, navedeni financijski instrument raspoređuje se u niži razred u odnosu na onaj razred u koji bi bio raspoređen na osnovi kriterija broja trgovinskih dana.

Iznimno, Burza može, za razdoblje koje ne može biti duže od 10 (deset) trgovinskih dana, donijeti odluku o razvrstavanju pojedine dionice ili udjela ETF-a u razred viši ili niži od razreda u koji bi isti bio razvrstan primjenom navedenih kriterija. Predmetna odluka se objavljuje na internetskim stranicama Burze.

4.2 Iznosi limita

4.2.1 Dionice i udjeli ETF-ova

Prilikom određivanja limita promjene cijene, dionice i udjeli ETF-ova razvrstavaju se u tri razreda po kriteriju likvidnosti.

Tablica 6. Iznosi limita za pojedine razrede likvidnosti dionica i udjela ETF-ova.

Razred	Dinamički limit	Statički limit	Limiti za produljenu dražbu
1. razred	5%	10%	20%
2. razred	7,5%	15%	30%
3. razred	10%	20%	40%

4.2.2 Obveznice, komercijalni i trezorski zapisi

Tablica 7. Iznosi limita za dužničke vrijednosne papire.

	Dinamički limit	Statički limit	Limiti za produljenu dražbu
Državne obveznice	3%	6%	9%
Korporativne i municipalne obveznice, komercijalni i trezorski zapisi	15%	30%	45%

4.3 Referentna cijena

Referentna cijena za dinamičke limite jest cijena zadnje transakcije ostvarena putem dražbe ili u kontinuiranoj trgovini. Prilikom djelomičnog izvršavanja naloga, kao referentna cijena za dinamički limit uzima se cijena zadnje transakcije prije unosa naloga, pri čemu transakcije koje su sklopljene prilikom djelomičnog izvršavanja naloga ne utječu na referentnu cijenu za dinamičke limite.

Referentna cijena za statičke limite je cijena zadnje transakcije ostvarena putem dražbe (dražba otvaranja, unutarnevna dražba, dražba zatvaranja ili dražba uravnoteženja). Ako određenog trgovinskog dana nije bilo transakcija ostvarenih putem dražbe, kao referentna cijena uzima se zaključna cijena prethodnog trgovinskog dana.

5 Nalog sa skrivenom količinom

Na temelju članka 190. st. 9. Pravila, Burza određuje parametre za unos naloga sa skrivenom količinom u trgovinski sustav.

Prilikom unosa naloga sa skrivenom količinom njegova minimalna vrijednost mora iznositi najmanje 10.000,00 EUR.

Prilikom unosa naloga sa skrivenom količinom financijskih instrumenata, vidljiva količina mora iznositi najmanje 5% od ukupne količine navedene u nalogu.

Nalozi sa skrivenom količinom nisu podržani u trgovini strukturiranim proizvodima.

6 Režim pomaka cijene

Na temelju članka 172. st. 2. Pravila, Burza određuje režim pomaka cijene za dionice i udjele ETF-ova sukladno Delegiranoj uredbi komisije (EU) 2017/588 od 14. srpnja 2016. o dopuni Direktive 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu regulatornih tehničkih standarda za režim pomaka cijene za dionice, potvrde o deponiranim vrijednosnim papirima i fondove čijim se udjelima trguje na burzi.

Za dionice se kategorija likvidnosti određuje prema prosječnom dnevnom broju transakcija na najrelevantnijem tržištu.

Za udjele ETF-ova primjenjuje se kategorija likvidnosti koja odgovara najvećem prosječnom dnevnom broju transakcija.

Tablica pomaka cijene

Raspon cijena	Kategorija likvidnosti					
	0 ≤ prosječan dnevni broj transakcija < 10	10 ≤ prosječan dnevni broj transakcija < 80	80 ≤ prosječan dnevni broj transakcija < 600	600 ≤ prosječan dnevni broj transakcija < 2 000	2 000 ≤ prosječan dnevni broj transakcija < 9 000	9 000 ≤ prosječan dnevni broj transakcija
Kategorija likvidnosti	1	2	3	4	5	6
0 ≤ cijena < 0,1	0,0005	0,0002	0,0001	0,0001	0,0001	0,0001
0,1 ≤ cijena < 0,2	0,001	0,0005	0,0002	0,0001	0,0001	0,0001
0,2 ≤ cijena < 0,5	0,002	0,001	0,0005	0,0002	0,0001	0,0001
0,5 ≤ cijena < 1	0,005	0,002	0,001	0,0005	0,0002	0,0001
1 ≤ cijena < 2	0,01	0,005	0,002	0,001	0,0005	0,0002
2 ≤ cijena < 5	0,02	0,01	0,005	0,002	0,001	0,0005
5 ≤ cijena < 10	0,05	0,02	0,01	0,005	0,002	0,001
10 ≤ cijena < 20	0,1	0,05	0,02	0,01	0,005	0,002
20 ≤ cijena < 50	0,2	0,1	0,05	0,02	0,01	0,005
50 ≤ cijena < 100	0,5	0,2	0,1	0,05	0,02	0,01
100 ≤ cijena < 200	1	0,5	0,2	0,1	0,05	0,02
200 ≤ cijena < 500	2	1	0,5	0,2	0,1	0,05
500 ≤ cijena < 1 000	5	2	1	0,5	0,2	0,1
1 000 ≤ cijena < 2 000	10	5	2	1	0,5	0,2
2 000 ≤ cijena < 5 000	20	10	5	2	1	0,5
5 000 ≤ cijena < 10 000	50	20	10	5	2	1
10 000 ≤ cijena < 20 000	100	50	20	10	5	2
20 000 ≤ cijena < 50 000	200	100	50	20	10	5
50 000 ≤ cijena	500	200	100	50	20	10

Režim pomaka cijene primjenjuje se na trgovinu unutar knjige ponuda, blok transakcije i naloge najavljene u Cross Request-u.

7 Kratka prodaja

Član je obavezan dostaviti Burzi obavijest o izvršenim transakcijama prodaje pozajmljenih financijskih instrumenata odnosno kupnje radi povrata zajma iz članka 238. st. 2. Pravila u obliku Excel datoteke na obrascu koji je dostupan na internetskoj stranici Burze.

Navedena obavijest dostavlja se Burzi najkasnije do 15:00 sati sljedećeg trgovinskog dana na adresu elektronske pošte nadzor@zse.hr.

8 Oznaka vrste računa i broj računa za namiru

Nastavno na članak 197. st. 3. i 198. st. 1. tč. 4. Pravila, Burza određuje način unosa oznake vrste računa i broj računa za namiru u SKDD-CCP Smart Clear d.d. (dalje u tekstu: SKDD-CCP).

8.1 Način unosa vrste računa i računa za namiru

Prilikom unosa naloga u trgovinski sustav, član je dužan odabrati vrstu računa i upisati broj računa za namiru u SKDD-CCPu na sljedeći način:

1. u slučaju unosa naloga za pojedinačnog ulagatelja koji nije izdvojeni klijent, član je dužan kao vrstu računa odabrati predefinirani račun klijenta (A);
2. u slučaju unosa naloga za pojedinačnog ulagatelja koji je izdvojeni klijent, član je dužan kao vrstu računa odabrati predefinirani račun klijenta (A) i upisati broj računa za namiru izdvojenog klijenta u tekst polje;
3. u slučaju unosa naloga za vlastiti račun člana, član je dužan kao vrstu računa odabrati vlastiti račun člana (P), pri čemu isti smije koristiti jedino u slučaju trgovanja za vlastiti račun;
4. u slučaju unosa ponude održavatelja tržišta, član je dužan kao vrstu računa odabrati račun održavatelja tržišta (D ili M, ovisno o korisničkom sučelju).

8.2 Izmjena podataka

Odmah nakon što uoči pogrešno unesenu vrstu računa i/ili broj računa za namiru, član je dužan podnijeti zahtjev za izmjenu istog. Uz zahtjev za izmjenu, član je dužan dostaviti i presliku ispisa iz knjige naloga sukladno kojem je nalog unesen u trgovinski sustav.

Zahtjev za izmjenu podataka dostavlja se Burzi na adresu elektronske pošte nadzor@zse.hr.

Burza će na zahtjev člana izmijeniti vrstu računa i/ili broj računa za namiru u bazi podataka koja sadrži podatke o transakcijama.

9 Dostava identifikatora relevantnih strana u nalogima

Na temelju članka 197. st. 3. Pravila, način dostave identifikatora relevantnih strana u nalogima koji propisuje Delegirana uredba Komisije (EU) 2017/580 od 24. lipnja 2016. o dopuni Uredbe (EU) br. 600/2014 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu regulatornih tehničkih standarda za evidentiranje relevantnih podataka u vezi s nalogima koji se odnose na financijske instrumente (dalje: Uredba (EU) br. 2017/580), definiran je u Pravitku 1. ovoga Priručnika.

Način dostave identifikatora relevantnih strana u nalogima primjenjuje se na odgovarajući način i na blok-transakcije.

10 Blok-transakcije

Na temelju odredbe članka 235. st 2. Pravila, Burza određuje minimalnu veličinu i druge parametre blok-transakcija određenim financijskim instrumentima.

10.1 Dogovorene transakcije

Blok transakcija je transakcija financijskim instrumentima uvrštenim na uređeno tržište ili primljenim u trgovinu na Progress tržište, koja svojom veličinom prelazi uobičajenu veličinu tržišta, dogovorena bilateralno, a sklopljena putem trgovinskog sustava Burze. Pri tome član Burze poduzima jednu od sljedećih zadaća:

- a) trguje za vlastiti račun s drugim članom koji djeluje za račun klijenta,
- b) trguje s drugim članom, pri čemu oba izvršavaju naloge za vlastiti račun,
- c) djeluje kako za račun kupca tako i za račun prodavatelja,
- d) djeluje za račun kupca, dok drugi član djeluje za račun prodavatelja,
- e) trguje za vlastiti račun izvršavajući nalog klijenta.

10.2 Minimalna veličina blok-transakcija

Minimalna veličina blok-transakcija za obveznice ovisi o vrsti obveznice. U tablici su navedene minimalne veličine blok-transakcija za pojedine vrste financijskih instrumenata :

Vrsta	Minimalna veličina blok-transakcija
Dionice	270.000,00 EUR
Državne obveznice	4.500.000,00 EUR
Korporativne obveznice	2.000.000,00 EUR
Municipalne obveznice	5.000.000,00 EUR
Trezorski zapisi	1.500.000,00 EUR

Sklapanje blok-transakcija niže vrijednosti od gore navedenih nije dozvoljeno.

10.3 Datum namire

Datum namire za blok-transakcije može biti između T+1 i T+90.

11 Maksimalni broj naloga

Na temelju odredbe članka 31. st. 2. Pravila, Burza određuje maksimalni dopušteni broj naloga koje član može unijeti u trgovinski sustav u jedinici vremena. Član može unijeti maksimalno 20 naloga u sekundi. Član može zakupiti dodatne kapacitete direktno od Bečke burze.

12 Kontrole prije trgovanja

Na temelju odredbe članka 216. Pravila, Burze određuje pragove za kontrole prije trgovanja:

- raspon cijene
- maksimalna vrijednost naloga
- maksimalna količina naloga

U slučaju ako se premaši propisani prag raspona cijene pokrenut će se dražba uravnoteženja, a u slučaju da se premaše propisani pragovi maksimalne vrijednosti naloga ili maksimalne količine naloga Xetra® T7 automatski sprječava unos naloga o čemu se članu javlja poruka. Dodatno, svaki član mora definirati svoje vlastite kontrole prije trgovanja čije vrijednosti su manje ili jednake vrijednostima koje je propisala Burza.

Kontrole prije trgovanja primjenjuju se na trgovinu unutar knjige ponuda, blok transakcije i naloge najavljene u Cross Request-u.

12.1 Raspon cijene

Pragovi za raspon cijene jednaki su dinamičkim iznosima limita navedenim u poglavlju 4.2 ovog Priručnika.

12.2 Maksimalna vrijednost i maksimalna količina naloga

U slučaju unosa limitiranog naloga na kupnju, trgovinski sustav računa maksimalnu vrijednost naloga na temelju cijene iskazane u nalogu.

U slučaju unosa limitiranog naloga na prodaju i tržišnih naloga, trgovinski sustav računa maksimalnu vrijednost naloga na temelju referentne cijene.

U slučaju unosa stop naloga, trgovinski sustav računa maksimalnu vrijednost naloga na temelju cijene aktivacije.

U slučaju unosa naloga sa skrivenom količinom, trgovinski sustav računa maksimalnu vrijednost naloga na temelju ukupne količine zadane u nalogu.

12.2.1 Dionice

Maksimalna vrijednost naloga i maksimalna količina naloga za dionice određuju se jednom godišnje na temelju free float tržišne kapitalizacije na zadnji dan u godini i prosječnog dnevnog prometa u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca.

Za novouvrštene dionice maksimalna vrijednost naloga i maksimalna količina naloga određuje se temeljem procjenjene free float tržišne kapitalizacije i prosječnog dnevnog prometa. Nakon isteka razdoblja od 4 tjedna nakon uvrštenja parametri će se odrediti temeljem podataka o trgovanju u razdoblju od 4 tjedna.

Objava maksimalne vrijednost naloga i maksimalne količine naloga za svaki financijski instrument izvršit će se najkasnije do 22. siječnja, a primjena će biti od 1. veljače.

Tablica 8. Iznosi kontrola prije trgovanja za dionice.

Free float tržišna kapitalizacija	Prosječni dnevni promet (EUR)	Maksimalna vrijednost naloga (EUR)	Maksimalna količina naloga
>= 35 mil EUR	>= 15.000	3.500.000	10.000.000 kom
>= 15 mil EUR	>= 1.500	1.000.000	5.000.000 kom
< 15 mil EUR	< 1.500	500.000	1.000.000 kom

12.2.2 Udjeli ETF-ova

Iznosi kontrola prije trgovanja za udjele ETF-ova:

- Maksimalna vrijednost naloga: 150.000 EUR
- Maksimalna količina naloga: 100.000 kom

12.2.3 Obveznice, komercijalni i trezorski zapisi

Tablica 9. Iznosi kontrola prije trgovanja za dužničke vrijednosne papire.

	Maksimalna vrijednost naloga (EUR)	Maksimalna količina naloga
Državne obveznice	10.000.000	99.000.000
Korporativne obveznice, komercijalni i trezorski zapisi	2.000.000	20.000.000
Municipalne obveznice	4.000.000	50.000.000

U slučaju potrebe da provede nalog veći od maksimalno propisane vrijednosti, odnosno maksimalne količine, član mora poslati Burzi obrazloženi zahtjev za unos navedenog naloga na adresu e-pošte: nadzor@zse.hr.

13 Način obavještanja o nalogima najavljenim u Cross Request-u

Nastavno na članak 233. st. 6. Pravila, Burza određuje način obavještanja o nalogima najavljenim u Cross Request-u.

Najavu Cross Request-a unosi član koji zastupa kupca putem trgovinskog sustava Burze koristeći Cross Request funkcionalnost. Član je dužan Burzi dostaviti identifikacijsku oznaku naloga kojeg je unio u trgovinski sustav na osnovi najave odnosno Cross Requesta. Član može ispuniti obvezu dostave navedene informacije unosom posebne oznake od dva znaka „:x“ u tekstualno polje (Text) predmetnog naloga. Polje smije sadržavati druge znakove prije navedene oznake.

Ukoliko član nema tehničku mogućnost označavanja naloga na navedeni način, Burza može zatražiti člana da dostavi identifikacijsku oznaku naloga.

14 Primjena mehanizma za otkazivanje naloga na zahtjev sustava poravnanja

U cilju osiguravanja stabilnosti, sigurnosti i integriteta tržišta kapitala, kao jednu od mjera upravljanja rizicima, Zagrebačka burza d.d. (dalje u tekstu: Burza) omogućava operateru sustava poravnanja - SKDD-CCP Smart Clear d.d. (dalje u tekstu: SKDD-CCP) korištenje mehanizma koji omogućuje otkazivanje već izloženih naloga s uređenog tržišta ili multilateralne trgovinske platforme, te zabranu izlaganja novih naloga. (tzv. *Kill button* ili *Kill switch* mehanizam).

Sukladno članku 241. stavak 1. Pravila Burze korištenje navedenog mehanizma se omogućava operateru sustava poravnanja koji vodi ili kojim upravlja središnja druga ugovorna strana priznata od strane ESMA-a sukladno odredbama Uredbe (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o OTC izvedenicama, središnjoj drugoj ugovornoj strani i trgovinskom repozitoriju.

14.1 Uvjeti za korištenje *Kill switch* mehanizma

Kill switch mehanizam pokreće se na zahtjev SKDD-CCPa.

Zahtjev SKDD-CCPa za pokretanje *Kill switch* mehanizma mora sadržavati

- broj računa pozicija člana u SKDD-CCPu i
- pravnu osnovu za korištenje *Kill switch* mehanizma određenu u pravilima SKDD-CCPa.

SKDD-CCP može podnijeti Burzi zahtjev za pokretanje *Kill switch* mehanizma u svim modalitetima i fazama trgovine, svaki trgovinski dan od 8:30 do 16:00 sati.

Pravne osnove temeljem kojih SKDD-CCP može podnijeti zahtjev za korištenje *Kill switch* mehanizma propisane su Pravilima poravnanja SKDD-CCPa i odnose se na sljedeće razloge:

1. član nije ispunio obvezu povećanja vrijednosti margina na način kako je to opisano Pravilima poravnanja SKDD-CCPa;
2. član nije ispunio obvezu povećanja vrijednosti udjela člana u jamstvenom fondu na način kako je opisano Pravilima poravnanja SKDD-CCPa.

14.2 Uvjeti za prestanak korištenje *Kill switch* mehanizma

Korištenje *Kill switch* mehanizma prestaje na zahtjev SKDD-CCPa.

Zahtjev SKDD-CCPa za prestankom korištenja *Kill switch* mehanizma mora sadržavati broj računa pozicija člana u SKDD-CCPu.

SKDD-CCP može podnijeti Burzi zahtjev za prestankom korištenja *Kill switch* mehanizma u svim modalitetima i fazama trgovine, svaki trgovinski dan od 8:30 do 16:00 sati.

Ako Burza do 16:00 sati ne zaprimi zahtjev SKDD-CCPa za prestankom korištenja *Kill switch* mehanizma, *Kill switch* ostaje na snazi i sljedeći trgovinski dan odnosno do primitka zahtjeva SKDD-CCPa za prestankom korištenja *Kill switch* mehanizma.

14.3 Funkcionalni opis *Kill switch* mehanizma

14.3.1 Pokretanje *Kill switch* mehanizma

Nakon što zaprimi zahtjev SKDD-CCPa putem *Servisa za pružatelje poslova poravnanja transakcija financijskih instrumenata*, Burza će, u razdoblju od 10 minuta od zaprimanja zahtjeva, putem trgovinskog sustava Burze izvršiti sljedeće radnje:

- otkazati izložene naloge člana iz knjige naloga i
- onemogućiti članu izlaganje novih naloga.

14.3.2 Prestanak korištenja *Kill switch* mehanizma

Nakon što zaprimi zahtjeve SKDD-CCPa za prestankom korištenja *Kill switch* mehanizma po svim računima pozicija po kojima je pokrenut *Kill switch* mehanizam, Burza će u razdoblju od 10 minuta od zaprimanja zahtjeva članu omogućiti izlaganje novih naloga.

14.4 Način i rokovi obavještanja

Burza će obavijest o pokretanju *Kill switch* mehanizma i prestanku istog proslijediti članovima putem trgovinskog sustava.

14.5 Način i rokovi obavještanja Agencije

Burza će obavijest o pokretanju *Kill switch* mehanizma proslijediti Agenciji putem elektroničke pošte.

15 Prijelazne i završne odredbe

Ovaj Priručnik stupa na snagu 20. studenoga 2023. godine.

Na dan stupanja na snagu ovog Priručnika prestaje važiti Trgovinski priručnik od 01. siječnja 2023. godine.

16 Privitak 1: Dostava skraćenih oznaka članova

U svrhu usklađenosti s odredbama Uredbe (EU) br. 2017/580, Burza mora pribaviti dodatne podatke od svojih članova koji sudjeluju u trgovanju.

Burza je dužna čuvati i dati na raspolaganje Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga sljedeće podatke vezano uz identifikaciju relevantnih strana u nalogima (između ostalih, one koji su obvezni u skladu s Tablicom 2. Uredbe (EU) br. 2017/580:

Rubrika	Rubrika	Kratki opis
1.	Identifikacija subjekta koji je podnio nalog	Identifikator pravne osobe (LEI) člana
3.	Identifikacijska oznaka klijenta	Identifikacija klijenta člana
4.	Odluka o ulaganju unutar društva	Oznaka koja se upotrebljava za identifikaciju osobe ili algoritma unutar člana koji ima primarnu odgovornost za odluku o ulaganju
5.	Izvršenje u okviru društva	Oznaka za identifikaciju osobe ili algoritma unutar člana odgovornog za izvršenje naloga, odnosno utvrđenog od strane klijenta člana

Prilikom unosa naloga članovi moraju unijeti vrijednosti skraćenih oznaka u rubrike identifikacijske oznake klijenta, izvršenja i odluke o ulaganju.

1 Identifikacija subjekta koji je podnio nalog

Za identifikaciju subjekta koji je podnio nalog koristi se **identifikator pravne osobe (LEI) člana**.

Članovi moraju imati valjano izdanu i propisno obnovljenu oznaku identifikatora pravne osobe u skladu s normom ISO 17442. Članovi moraju osigurati da su referentni podaci koji se odnose na njihov identifikator pravne osobe obnovljeni u skladu s uvjetima bilo koje od ovlaštenih lokalnih operativnih jedinica sustava globalnih identifikatora pravnih osoba.

2 Identifikacijska oznaka klijenta

Prema čl. 25. st. 2. Uredbe (EU) br. 600/2014 i čl. 2. Uredbe (EU) br. 2017/580, Burza je dužna čuvati i dati na raspolaganje Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga podatke vezano uz identifikaciju klijenta člana.

Postoji pet mogućnosti za dostavu podataka iz Rubrike 3. „**Identifikacijska oznaka klijenta**“ Tablice 2. Uredbe (EU) br. 2017/580:

1. kada je klijent pravni subjekt, upotrebljava se oznaka LEI klijenta
2. kada klijent nije pravni subjekt, upotrebljava se nacionalna identifikacijska oznaka – National ID klijenta
3. u slučaju pridruženih naloga upotrebljava se oznaka AGGR
4. U slučaju naloga koji čekaju na alokaciju upotrebljava se oznaka PNAL.
5. Ova se rubrika ne popunjava samo ako član trguje za vlastiti račun.

Identifikacijska oznaka klijenta odnosi se na izravnoga klijenta člana. Članovi su dužni dostaviti samo LEI ili National ID svojih izravnih klijenata.

Oznake AGGR i PNAL propisane su u čl. 2. st. 3. i u čl. 2. st. 2. Uredbe (EU) br. 2017/580 o vođenju relevantnih podataka koji se odnose na naloge u okviru poslovanja financijskim instrumentima u skladu s čl. 25. st. 2. Uredbe (EU) br. 600/2014.

3 Skraćene identifikacijske oznake klijenata

Prilikom unosa/izmjene naloga kod kojih je vrsta računa predefinirani račun klijenta (A), članovi moraju specificirati *identifikacijsku oznaku klijenta* upisivanjem skraćene oznake u rubriku ClientID u sustavu Xetra® T7. Format skraćene oznake je cijeli broj od 8 bajtova (0 - 18446744073709551614). Za sve ostale vrste računa (vlastiti račun člana (P) i račun održavatelja tržišta (M/D)) rubrika ClientID mora biti prazna.

Zadane su sljedeće standardne skraćene oznake koje se moraju upotrebljavati za identifikaciju:

- **1** – oznaka pridruženog naloga (eng. Aggregated order flag) „AGGR“
- **2** – oznaka naloga koji čekaju na alokaciju (eng. Pending allocations flag) „PNAL“.

Članovi moraju dodijeliti skraćene oznake identifikacijskim oznakama koje su obvezne za identifikaciju njihovih izravnih klijenata. Svaka skraćena oznaka mora završavati kontrolnom znamenkom u skladu s Dammovim algoritmom.

Članovi moraju učitati datoteku koja sadrži mapiranje između skraćenih oznaka i odgovarajućih oznaka National ID ili LEI putem Servisa za skraćene oznake (eng. ZSE Member Short Code service).

4 Odluka o ulaganju unutar društva

Kako je utvrđeno u čl. 8. st. 1 Uredbe (EU) br. 2017/590, rubrika „**Odluka o ulaganju unutar društva**“ popunjava se kada član trguje za vlastiti račun jer time svoje knjige izlaže riziku i stoga se smatra da donosi odluku o ulaganju. Ako je odluku o ulaganju donijela/donio primarno:

- osoba unutar društva člana, mora se upisati oznaka National ID te osobe,
- algoritam, mora se upisati identifikacijska oznaka algoritma.

Ako član ne trguje za vlastiti račun (djelujući *na temelju uparivanja naloga* ili *u bilo kojem drugom svojstvu*), smatra se da odluku o ulaganju donosi klijent bez obzira na to je li član klijentu preporučio dotični financijski instrument jer je naposljetku odluku o ulaganju donio klijent. U takvim slučajevima ne treba popunjavati rubriku „**Odluka o ulaganju unutar društva**“.

Ako je potrebno, članovi moraju postaviti rubriku indikatora odluke o ulaganju (eng. *Investment decision indicator*) u sustavu Xetra® T7 te bi identifikator odluke o ulaganju u obliku skraćene oznake trebali unijeti u rubriku *Investment decision* u sustavu Xetra® T7 prilikom unosa/izmjene naloga. U rubrici *Investment decision indicator* mora se naznačiti predstavlja li skraćena oznaka ili račun za trgovanje u sustavu Xetra® T7 fizičku osobu ili algoritam. Ako se to ne traži, i rubrika *Investment decision indicator* i ona *Investment decision* ostaju prazne.

U slučajevima kada odluku o ulaganju donosi osoba unutar društva člana koja koristi poseban račun za trgovanje u sustavu Xetra® T7 (tj. CEE Trader, Trader GUI), može se ispustiti unošenje skraćene oznake odluke o ulaganju. U tom se slučaju podrazumijeva da je odluku o ulaganju donijela ista osoba koja je donijela odluku o izvršenju.

5 Izvršenje u okviru društva

Rubrika „**Izvršenje u okviru društva**“ mora se popuniti u svakom izvješću o transakciji. Ako je odluku o izvršenju donio/donijela primarno:

- klijent (npr. ako klijent zadaje pojedinosti o transakciji, uključujući mjesto izvršenja), mora se upotrijebiti vrijednost „KLIJENT“
- osoba izvan društva člana (npr. zaposlenik društva unutar iste grupe), mora se upotrijebiti vrijednost „KLIJENT“
- osoba unutar člana, mora se upotrijebiti oznaka National ID te osobe,

- algoritam, mora se upotrijebiti identifikacijska oznaka algoritma.

Članovi moraju postaviti rubriku indikatora odluke o izvršenju (eng. *Execution decision indicator*) u sustavu Xetra® T7 (fizička osoba ili algoritam) te bi informacije za izvršenje u obliku skraćene oznake trebali unijeti u rubriku *Execution decision* u sustavu Xetra® T7 prilikom unosa/izmjene naloga.

Zadana je sljedeća standardna skraćena oznaka koja se mora upotrebljavati za identifikaciju:

- **3** – KLIJENT (eng. CLIENT).

U slučajevima kada odluku o izvršenju donosi osoba unutar društva člana koja koristi poseban račun za trgovanje u sustavu Xetra® T7 (tj. CEE Trader, Trader GUI), može se ispustiti unošenje skraćene oznake. U tom se slučaju podrazumijeva da je odluku o izvršenju donio korisnik računa za trgovanje. Članovi moraju osigurati mapiranje između takvih računa za trgovanje (Xetra® T7 Trader IDs) i National ID oznaka putem Servisa za skraćene oznake.

6 Skraćene oznake odluka o ulaganju/izvršenju

Članovi osobama unutar društva člana moraju dodijeliti skraćene oznake za National ID, a algoritmima za identifikacijske oznake algoritama. Svaka skraćena oznaka mora završavati kontrolnom znamenkom u skladu s Dammovim algoritmom.

Članovi moraju učitati datoteku koja sadrži mapiranje između skraćenih oznaka i odgovarajućih oznaka National ID i identifikacijskih oznaka algoritama putem Servisa za skraćene oznake.

7 Rok dostave informacija o skraćenim oznakama

Rok za dostavu potpunih informacija o skraćenim oznakama je 15 minuta poslije završetka faze post-trgovanja dotičnog dana trgovanja.

Članovi mogu slati upite o statusu potpunosti informacija dostavljenih za skraćene oznake u bilo kojem trenutku putem Servisa za skraćene oznake.

Ako član ne dostavi sve duge oznake za skraćene oznake unesene u sustav Xetra® T7 do roka, Burza će obavijesti člana o tome da podaci nisu potpuni. Članovi moraju osigurati da nedostajući podaci budu upotpunjeni najkasnije do 17:00 (po SEV-u).